

כפר בבעלות נסיכים, הנזכר כבר במחצית המאה הי"ג קיבל את זכויות העיר מידי של דוכס מאזוביה שיימוביט השלישי ב-1377. לאחר סיפולח שטח זה אל רכוש הכתר הפולני למשך יותר משלוש מאות השנים הבאות העיירה הייתה למרכז פלך קרולבסקי (1462). היהודים החלו להתיישב כאן בסוף המאה הי"ז. מניחים כי שנת 1763 היא שנת היסוד של הקהילה היהודית במשצ'ונוב (הקהילה מנתה אז 268 בני אדם). יהודי משצ'ונוב ניהלו בתי מרזח, עסקו במסחר זעיר ובמלאכה. כמה מהם סחרו בחיטה ובמוצרי יער וכן ניהלו מבשלות בירה ובית יין. בין בעלי המלאכה הרוב היו חייטים ויוצרי נעליים, היו גם נפחים.

לקראת סוף שנות השבעים של המאה הי"ח עמדת היהודים התחזקה במשצ'ונוב הודות לכך שהם הורשו להשתמש בזכויות עירוניות. העיר שירדה מגדולתה העניקה זכויות אזרח ליהודים המקומיים תמורת השתתפותם בחובות, המוטלות על תושבי העיר. הגבילו רק את זכות ההתיישבות שלהם וכן הותירו על כנו את איסור ייצור המשקאות החריפים לגביהם והחזקה בבתי המרזח. תחת השליטה הפרוסית, ובהמשך, בימי דוכסות ווארשה ומלכות פולין (הממלכה הקונגרסאית) גל של מתיישבים יהודים חדשים השפיע על גדילה מהירה של שיעור נוכחותם של היהודים – מ-34 אחוז בשנת 1797 עד ל-51 אחוז שלושה עשרים מאוחר יותר. בשנות ה-90 של המאה הי"ט 3000 יהודי משצ'ונוב היוו כבר 63 אחוז מכלל האוכלוסיה.

התפתחות איטית ומתמד של התעשייה ושל עיבוד המוצרים חלה במאה הי"ט. בשנות ה-70 של המאה הי"ט התקיימו במשצ'ונוב: שתי מבשלות בירה, שלושה מפעלים קטנים לעיבוד עורות, מפעל לייצור חומץ בן יין, מפעל מרצפות קרמיקה וכן מפעל לייצור גפרורים. מניע נוסף להתפתחות העיירה ניתן בהתיישבותו של מייסד שושלת הצדיקים ממשצ'ונוב – יעקב דוד מקאליש. נוכחותו הקבועה במשצ'ונוב וכן המשכה של השושלת על ידי יורשיו-צאצאיו הביאו להתפתחותה של תשתית לינה עבור העולים לרגל הרבים (מאיזור מאזוביה, קויאבי, ואיזור המזרחי של מחוז פולין גדול). חסידיו של הצדיק הבאים בהמוניהם אל העיר סיפקו פרנסה גם לסבלים וגם לבעלי עגלות ומסיעים, שהיו רבים בין תושביה היהודיים של משצ'ונוב במעבר בין המאות הי"ט לכ'.

בתקופה שבין שתי מלחמות העולם מרבית יהודי משצ'ונוב עסקו במסחר זעיר ובמלאכה. הרוב היו חייטים, יוצרי כובעים, יוצרי נעליים, פועלי מתכת, שענים ואופים. בעיר פעלו גם שני מפעלים לעיבוד עורות בבעלות יהודית. מפקד האוכלוסין הראשון שנערך בשנת 1921 הראה כי מספר התושבים היהודים קטן בעיירה עד כדי 2200 בני אדם (43 אחוזים מכלל האוכלוסיה).

במשצ'ונוב, ההשפעה הפוליטית הניכרת ביותר לאחר שפולין שחידשה את עצמאותה החזיקה אגודת ישראל וכן הציונים שפעלו באמצעות תאי פעולה של הארגון הציוני, "המזרחי" ופועלי ציון. הנוער הציוני במשצ'ונוב צעד לדגלי תורה ועבודה ו"הדרור". בעיירה התקיים גם סניף של ה"בונד" השמאלי.

הילדים היהודים במשצ'ונוב למדו ב"חדרים" ובתלמודי תורה בניהול הקהילה היהודית, הבנות יכלו ללמוד בביה"ס בית יעקב, שנוסד בידי פעילי אגודת ישראל. בית ספר פולני כללי היה גם נגיש לכלל הילדים. האגודה היהודית לחינוך ולתרבות "תרבות" ניהלה בעיר קורסי ערב ללמוד העברית, התקיימה גם ספרייה, ולידה גם חוג ספרותי, חוג דרמה ואולם קריאה. מי שהתעניינו בספורט יכלו לפעוהל במסגרת החוג של האגודה היהודית לספורט "הכח".

בספטמבר 1939, מיד עם כניסתם לעיר, הגרמנים הרגו ביריות 13 יהודים, וקבוצה אחרת של יהודים נשרפו חיים על ידי הגרמנים בבית הכנסת, בערב יום הכיפורים. בסוף 1940 כל יהודי המקום אולצו לעבור לשכונה מיועדת, שהיוותה גטו פתוח, שנוהל על ידי היודנראט. חלק מהיהודים עבדו במפעלי הייצור הגרמנים ובמשקים החקלאיים בסביבה, אחרים נשלחו למחנה העבודה הגרמני בפלאשוב. בפברואר 1941 הגרמנים חיסלו את הגטו, והוציאו את אסיריו לגטו ווארשה, והותירו במקום עד יולי רק כמה עשרות בני אדם שהועסקו במפעלים הגרמניים. יותר מאלפיים מיהודי משצ'ונוב נרצחו במחנה המוות הגרמני טרבלינקה.

בית העלמין היהודי במשצ'ונוב ממוקם בחלקה הצפוני של העיר, עתה מאחורי כביש S8, מול ראשיו של רחוב פוניאטובסקייגו. המסמך הנערך במשצ'ונוב והקובע כי הקהילה היהודית המקומית קיבלה אישור להקמת בית העלמין מקורו בשנת 1763. בית העלמין היה ממוקם אז מחוץ לעיר, ליד הדרך המובילה לסלאבומיז', בחלקת סטארשצ'ין. האציל מושל העיר אלכנדר אוססולינסקי הסכים גם לבניית בית כנסת. הקבורה האחרונה בשטח בית העלמין התקיימה

ב-1942. בית העלמין נסגר בצורה פורמלית בהחלטה מינהלית של שלטונות המחוז בשנת 1964. רק בתחילת המאה הכ"א בית העלמין שוקם במימונה של רנאטה זינגר (בתו של אחד מיהודי משצ'ונוב) וכן של הרב זינגר, בן למשפחת רבנים בני משצ'ונוב. העבודות לוו בתמיכתה של הקרן לשמירת המורשת היהודית. שטח בית העלמין גודר, הוקם גם שער מלא הוד ועליו לוח זכרון בשלוש שפות, ועליו מתולדות יהודי משצ'ונוב. אוהל קבורה ששוקם – טמונות בו עצמותיו של מייסד שושלת האדמורים ממשצ'ונוב, יעקב דוד קליש.

למרות ההרס שנגרם במהלך השואה על ידי הגרמנים והנמשך לאחר המלחמה, עד היום שרדו כ-150 עד 200 מצבות, המופנות לכיוון המזרח. כעת בית העלמין משתרע על שטח של 1,2774 הקטר (הוא קטן יותר משהיה בהתחלה). סדר השורות בקבורה נשמר בצורה ניכרת. כל הכיתובים שנשתמרו הינם בשפה העברית – היעדר הכיתובים בפולנית מצביע על מידה קטנה של אסימילציה בין יהודי משצ'ונוב, בשל קשר הדוק למסורת שנבע מקיומה של שושלת חסידית מפוארת במקום. בכמה מקומות אפשר למצוא מצבות חסרות כיתוב, פשוטות, עשויות אבן גרניט. בחלקו הצפוני של בית העלמין זוהתה קבוצת מצבות מהמחצית השנייה של המאה הי"ח (1791-1772), שהן המצבות היהודיות העתיקות ביותר באיזור זה של מחוז מאזוביה.